

Teismas civiliniame procese – kas buvo sumanyta

Prof. V. Nekrošius

Teismas c.p. – kas buvo sumanyta

- Trumpai....
- Kas padarė romėnų privatinę teisę didžia?
- Pretoriai, procesas per formulam ir ius respondendi
- Aequitas

Teismas c.p. – kas buvo sumanyta

- Lietuvos tradicija:
- A. Korowicki (1826 m.). Civilinis procesas – tai taisyklių rinkinys, suteikiantis priemones tiesai byloje nustatyti ir teisingumui įgyvendinti;
- 1862 m. Civilinės teisenos įstatymas (visiškas Prancūzų CPC brolis).
- 1940 m. ši tradicija nutraukiama. Socialistinis teisingumas
- 1990 kovo 11 d. Naujo CPK rengimas nuo 1996 m.

Teismas c.p. – kas buvo sumanyta

Sobald sich der Staat Kulturaufgaben stellt, kann ihm die Kulturhoehe seines Prozesses nicht mehr gleichgueltig sein. Sie ist ein wesentlicher Teil seiner Gesamtentwicklung, zum mindestens insofern als sie verhuetet (užkerta kelią), dass in den Prozessen zersetzende (ardanti), vergiftende, verrohende (žiaurus) Denkart und feindselige Gefuehle gezuechtet werden (auginami), die dem sonstigen Kulturfortschritt hoechst schaedlich sein koennen(F. Klein/Engel F. 189 p.).

Teismas c.p. – kas buvo sumanyta

- Įstatymai suteikia mums galybę taisyklių, kurios teoriškai turi puikiai veikti. Tačiau tiesa yra ta, kad jų veikimo efektyvumas ekonominiame gyvenime priklauso nuo tų, kurie užtikrina jų taikymą – teisėjų ir advokatų. Tik nuo jų veiklos priklauso ar įstatymo taikymas atskleis jo dvasią ir tikslus, ar bus visiškai nuviliantis. Todėl naujajame procese teisėjo subjektyvizmo galia labai išaugo. Todėl su proceso pasikeitimu turi keistis ir mąstymo būdas (F. Klein Pro futuro 1885, p. 6).

Teismas c.p. – kas buvo sumanyta

- Naujajame CPK teismas jau nėra tik įstatymo burna.
- CPK 3 str. 1 d. teismas, aiškindamas ir taikydamas įstatymus privalo vadovautis teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principais.

Teismas c.p. – kas buvo sumanyta

- Atsakomybė dėl tinkamo bylos išnagrinėjimo padalinama tarp teismo ir šalių – teismas siūlo, šalys sprendžia.
- Teismo siūlymai tik įstatymo nustatytose ribose (CPK 160 – 161).

Teismas c.p. – kas buvo sumanyta

- Viešas interesas ir teismas (KT 2006-09-21 nutarimas)
- Viešuoju interesu laikytinas ne bet koks teisėtas asmens ar grupės asmenų interesas, o tik toks, kuris atspindi ir išreiškia pamatines visuomenės vertybes, kurias tvirtina, saugo ir gina Konstitucija – tai visuomenės atvirumas ir darna, **teisingumas, asmens teisės ir laisvės, teisės viešpatavimas** ir kt.
- Iš esmės neįmanoma a priori pasakyti, kokiose gyvenimo srityse viešajam interesui gali atsirasti grėsmių arba gali prireikti viešąjį interesą užtikrinti.

Teismas c.p. – kas buvo sumanyta

- Po 2011 m. CPK pakeitimų stipriai plečiamos teismo pareigos ginant viešą interesą ir jisai tampa iš esmės ne tik teisingumo vykdytoju, bet ir viešojo intereso gynėju.

Teismas c.p. – kas buvo sumanyta

- Civilinė byla Nr. e3K-3-169-611/2023

2023 m. rugsėjo 12 d.

Teisėjų kolegijos nuomone, kai viešojo intereso gynimas užtikrinamas civilinės bylos nagrinėjime dalyvaujant prokurorui, kasacinis teismas paprastai neturi teisinio pagrindo peržengti kasacinio skundo ribų (CPK 353 straipsnio 2 dalis).

-

Teismas c.p. – kas buvo sumanyta

- Įrodinėjimo standartas:
- Civilinė byla Nr. e3K-3-9-1075/2024

2024 m. vasario 8 d.

- Lietuvos civiliniame procese yra taikomas **pagrįsto įsitikinimo standartas**, kuris reikalauja, kad teisėjas būtų pagrįstai ir asmeniškai įsitikinęs dėl bylos faktinių aplinkybių. **Pagrįstas įsitikinimas formuoja teisėjo vidinį tikrumą dėl bylos faktų. Šis standartas nereikalauja pašalinti visas abejones dėl bylos faktinių aplinkybių – teisėjas privalo turėti tokio laipsnio tikrumą, kuris tik pašalina esmines abejones, abejonių visiškai nepanaikindamas.**

Teismas c.p. – kas buvo sumanyta

- Piktnaudžiavimas procesinėmis teisėmis:
- **Kasacinio teismo praktikoje taip pat pažymėta, kad neigiami piktnaudžiavimo padariniai gali pasireikšti ne tik turtine žala, bet ir normalios proceso eigos sutrikdymu, dėl kurio, pavyzdžiui, tenka atidėti teismo posėdį ar padaryti pertrauką, nepateisinamu teismo ir šalių laiko eikvojimu svarstant piktnaudžiaujant teise pateiktus prašymus, byloje dalyvaujančio asmens neigiamais išgyvenimais ir kita jo neturtine žala, atsirandančia dėl procesinio piktnaudžiavimo. Todėl toks elgesys negali būti toleruojamas nepriklausomai nuo juo padaromos žalos pobūdžio (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. balandžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-256-915/2016, 32 punktas).**

Teismas c.p. – kas buvo sumanyta

- Ius novorum apeliacija:
- Civilinė byla Nr. e3K-3-325-823/2020

2020 m. gruodžio 2 d.

- kasacinio teismo praktika, naujų įrodymų pateikimo apeliacinės instancijos teisme galimybę, be kita ko, siejanti su teismo pareiga vykdyti teisingumą, t. y. ištirti visas bylai reikšmingas aplinkybes ir priimti teisingą sprendimą, **neturi būti aiškinama kaip įpareigojanti apeliacinės instancijos teismą priimti naujus įrodymus visais atvejais, kai jais įrodinėjamos bylai teisiškai reikšmingos aplinkybės.**

Teismas c.p. – kas buvo sumanyta

- AČIŪ, KAD KLAUSĖTE😊